

Kamu kurumundan alınan hurda aküler karşılığında yeni akü teslim edilmesinde belge düzeni hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	VERGİ USUL KANUNU
Özelge no	11395140-105[VUK-1-21646]-967027
Tarih	15.11.2021

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı

Gelir Kanunları Usul Grup Müdürlüğü

Sayı : 11395140-105[VUK-1-21646]-967027

15.11.2021

Konu : Hurda niteliğini haiz akü alımları karşılığında yeni akü verilmesinde belge düzeni.

İlgide kayıtlı özelge talep formunuzdan; ... Komutanlığı ile yaptığınız anlaşma gereği askeriye ait hurda aküleri bedelsiz olarak almanız mukabilinde hurda akülerin hurda rayiç değeri kadar yeni akü teslim edileceği, bunun karşılığında ... Komutanlığının, teslim alınan hurda akü miktarını belirten ancak hurda bedelinin yer almadığı tutanak dışında başka bir belge düzenlemediği belirtilerek hurda akülerin teslim alınması aşamasında kanuni defterlere kayıt yapılabilmesi için gider pusulası düzenlenmesi gerekip gerekmediği, askeri makamın düzenlediği söz konusu tutanağın yeterli olup olmayacağı ile tutanakta

hurda bedeli belli olmadığından hurda bedeline ne yazılması gerektiği, teslim aldığınız hurdaya karşılık teslim edilen yeni akülere ilişkin faturanın nasıl düzenleneceği hususlarında Başkanlığımızdan görüş talep edildiği anlaşılmaktadır.

I- KURUMLAR VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinde; kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı ve safi kurum kazancının tespitinde Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 38 inci maddesinde, "*Bilanço esasına göre ticari kazanç, teşebbüsdeki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müsbet farktır. Bu dönem zarfında sahip veya sahiplerce:*

1. İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir;

2. İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur. Ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanunu'nun değerlemeye ait hükümleri ile bu kanunun 40 ve 41 inci maddeleri hükümlerine uyulur." hükümlerine yer verilmiştir.

Bunun yanı sıra, ticari kazancın tespitinde "tahakkuk" ve "dönemsellik" olmak üzere iki temel ilke geçerlidir. Tahakkuk esası ilkesinde, gelir veya giderin miktar ve mahiyet itibarıyla kesinleşmiş olması, yani geliri veya gideri doğuran işlemin tekemmül etmesinin yanı sıra, miktarının ve işlemde kaynaklanan alacağın veya borcun ödeme şartlarının da belirlenmiş olması gereklidir. Dönemsellik ilkesi ise, bu gelir veya giderin ilgili olduğu döneme intikalinin sağlanmasını ifade eder.

... Komutanlığından hurda akülerin bedelsiz olarak alınıp mukabilinde hurda akülerin değeri kadar yeni akünün teslimi (trampa edilmesi) iki ayrı işlem olarak değerlendirilmektedir.

Buna göre, şirketinizce ... Komutanlığından alınan hurda akülerin ve söz konusu Komutanlığa teslim edilen yeni akülerin 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre tespit edilen emsal bedeli üzerinden kayıtlarınıza intikal ettirilmesi ve bu trampa işlemi nedeniyle oluşan kazancın ya da zararın kurum kazancınızın tespitinde dikkate alınması gerekmektedir.

II- KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN

3065 sayılı Katma Değer Vergisi (KDV) Kanununun;

- 1 inci maddesinde; Türkiye'de ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin KDV'ye tabi olduğu ile ticarî, sınai, zirai faaliyet ile serbest meslek faaliyetinin devamlılığı, kapsamı ve niteliğinin Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre; Gelir Vergisi Kanununda açıklık

bulunmadığı hallerde, Türk Ticaret Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine göre tayin ve tespit edileceği,

- (2/5) maddesinde, trampanın iki ayrı teslim hükmünde olduğu,

- (27/1) maddesinde, bedeli bulunmayan veya bilinmeyen işlemler ile bedelin mal, menfaat, hizmet gibi paradan başka değerler olması halinde matrahın işlemin mahiyetine göre emsal bedeli veya emsal ücreti olduğu

hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda yer alan hükümlere göre, ... Komutanlığı tarafından hurda akülerin rayiç değeri kadar yenileriyle değiştirilmek üzere bedelsiz teslimi, Komutanlık nezdinde iktisadi işletme oluşturmayaacağından KDV'ye tabi tutulmayacaktır.

Diğer taraftan, ... Komutanlığından teslim aldığınız hurda aküler karşılığında şirketinizce yeni akü teslim edilmesi işleminde ise, emsal bedel üzerinden teslim konu ürün için belirlenen oranda KDV hesaplanması gerekmektedir.

III- VERGİ USUL KANUNU YÖNÜNDEN

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 227 nci maddesinin birinci fıkrasında, *"Bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça, bu Kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsihi mecburidir."* hükmü yer almakta olup, söz konusu kayıtların, Kanunun 229 uncu ve müteakip maddelerinde yer alan veya Bakanlığımıza verilen yetkiye dayanılarak kullanılma zorunluluğu getirilen belgelerle tevsih edilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda, mezkûr Kanunun;

- 229 uncu maddesinde, *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır."*,

- (231/5) maddesinde, *"Fatura, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami yedi gün içinde düzenlenir. Bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılır."*,

- 232 nci maddesinde, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler:*

1. Birinci ve ikinci sınıf tüccarlara;

2. Serbest meslek erbabına;

3. Kazançları basit usulde tesbit olunan tüccarlara;

4. Defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilere;

5. Vergiden muaf esnafa.

Sattıkları emtia veya yaptıkları işler için fatura vermek ve bunlar da fatura istemek ve almak mecburiyetindedirler.

Yukarıdakiler dışında kalanların, birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tesbit edilenlerden ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerden satın aldıkları emtia veya onlara yaptırdıkları iş bedelinin 50.000.000 lirayı (513 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2020'den itibaren 1.400 TL) geçmesi veya bedeli 50.000.000 liradan (513 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2020'den itibaren 1.400 TL) az olsa dahi istemeleri halinde emtiayı satanın veya işi yapanın fatura vermesi mecburidir.",

- 234 üncü maddesinde, "Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin:

...

3. Vergiden muaf esnafa; yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia içinde tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir..."

hükümleri yer almaktadır.

Bunun yanı sıra, mezkur Kanunun 267 nci maddesinde, emsal bedelin, gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tespit edilemeyen bir malın, değerlendirme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değer olduğu, emsal bedelinin sıra ile ortalama fiyat esası, maliyet bedeli esası ve takdir esasına göre tayin edileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, somut durumda;

- ... Komutanlığından hurda akü alımlarınıza ilişkin olarak, Komutanlığın 213 sayılı Kanunun 232 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olmaması kaydıyla, Komutanlık adına emsal bedel üzerinden gider pusulası düzenlemeniz icap etmektedir. Bu durumda, adı geçen Komutanlık tarafından düzenlenen belgelerin de mezkûr Kanunun ilgili hükümleri çerçevesinde muhafaza edileceği ve yetkililer tarafından talep edildiğinde ibraz edilmesi gerektiği tabiidir.

- ... Komutanlığından aldığınız hurda aküler karşılığında yaptığınız yeni akü teslimlerine ilişkin olarak ise, teslim tarihinden itibaren yedi gün içinde, emsal bedel üzerinden Komutanlık adına fatura düzenlemeniz gerekmektedir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026